

ความรุนแรงเกิดขึ้นที่บ้าน

อภิญา เวชชัย

ปจจุบัน ล่อและผู้หญิงเหมือนกันที่ตรงไหน
วิสัยทัศน์ ล่อและผู้หญิงเหมือนกันที่ต้องถูกเขียนมาก ๆ ถึงจะทำตัวดีขึ้น
(ภาชิตบพหนึ่งของประเทศสเปน)
“ ภรรยาอาจจะรักสามีที่ไม่เคยทุบตีเธอเลย แต่เธอจะไม่เคารพเขา “
(ภาชิตครอบครัวบพหนึ่งของรัสเซีย)

ในชีวิตของแต่ละคนที่เกิดมา ย่อมจะพบความรุนแรงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอยู่เสมอ ทั้งจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จากเรื่องราวที่ผ่านทางสื่อมวลชน จากภัยสงครามที่ได้ยินข่าวคราวหรือจากภาวะที่ประเทศของตนกำลังเผชิญหน้าสงครามนั้น ๆ เอง หลายคนอาจจะบอกว่ายังมีชีวิตในสังคมยุคนี้ ไม่มีใครหนีความรุนแรงพ้น ไม่ว่าจะคนนั้นจะอยู่ในประเทศใด เชื้อชาติใด สีผิวหรือศาสนาใด ก็อย่าไปสนใจมัน อย่าไปคิดกับมันมากเกินไป นั่นอาจจะเป็นทัศนคติหนึ่ง

แต่สิ่งที่เราจะพูดถึงต่อไปนี้คือ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้วที่บ้านของเราเอง สิ่งที่ไม่ดีร้ายและสร้างความเจ็บปวดที่สุดของคนเรา ก็คือ การที่เราต้องเผชิญกับความรุนแรงนี้ที่บ้านของเรา และจากการกระทำของคนที่เรารักและไว้วางใจร่วมชีวิตกับเขานั้นเอง

ความรุนแรงที่ผู้หญิงได้รับในครอบครัวของเธอ ยังคงเป็นประเด็นถกเถียงใหญ่ของการพัฒนาสตรีใน ค.ศ.2000 เพราะข้อมูลจำนวนมากที่ได้พบเห็นนั้น มันบอกเราว่าความรุนแรงนี้มันไม่ได้เกิดขึ้นจากลักษณะนิสัยส่วนบุคคลของผู้ชายบางคนเท่านั้น แต่มันเกิดจากค่านิยมวัฒนธรรม และความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ด้วย และที่สำคัญที่สุดมันไม่ใช่เรื่องธรรมดา ๆ แค่นั้น กระทั่งพันเท่านั้น แต่พฤติกรรมเช่นนี้ได้รับการยอมรับจากที่ประชุมเพื่อการพัฒนาสตรีขององค์การสหประชาชาติแล้วว่า “ ...เป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง และเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางความเสมอภาคและสันติสุขของคนในสังคม “

ภาชิตที่ยกมากล่าวในตอนต้นนั้น คงจะบอกเราได้ดีถึงความคิด ความเชื่อเดิม ๆ ที่ฝังรากลึกในสังคมชาติต่าง ๆ ต่อการมองปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สิ่งที่น่าเป็นห่วง และมันได้ส่งผ่านพิษร้ายออกมาแล้วก็คือ ความคิดและความเชื่อเช่นนี้ มันได้ส่งทอดสืบผ่านจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม การอบรมบ่มสอนทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ และมันได้ก่อรูปความคิดความเชื่อเช่นนี้ให้แก่ลูกหลานในครอบครัวของเราต่อไป ทำให้ลูกชายมองเห็นการทำร้ายภรรยาเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ และลูกผู้หญิงตกอยู่ใน

สภาพกดดันต่อสิ่งที่พบเห็นและตกอยู่ในสภาพยอมจำนนที่ไร้ทางออก นานไปอาจจะมองปัญหานี้ เป็นเรื่องธรรมดา หรือเป็นเรื่องเคราะห์กรรม มากกว่าจะหาทางออกหรือทางเลือกอื่น

ผู้หญิงกับภัยร้ายที่บ้านของเธอ

ข้อมูลจากเอกสารเรื่อง สตรีความท้าทายจากปัจจุบันสู่ ค.ศ.2000 ซึ่งจัดทำโดย องค์การสหประชาชาติและคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ได้จัดพิมพ์ฉบับ ภาษาไทยเพื่อเผยแพร่ นั้น บอกให้เราได้รับรู้ถึงภัยต่าง ๆ ที่ผู้หญิงทั่วโลกได้รับจากคนที่บ้านของเธอเอง

- 67 % ของผู้หญิงในปาปัวนิวกินี มีรายงานว่าตกเป็นเหยื่อความรุนแรงของสามี ในชีวิตการแต่งงานของเธอเอง

- 170 ราย ของผู้หญิงที่ถูกฆาตกรรมในบังคลาเทศ ระหว่างปี 1985 – 1987 พบว่า ครึ่งหนึ่งของจำนวนนั้น เกิดจากความขัดแย้งในครอบครัวของเธอ ข้อมูลนี้มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลในประเทศอินเดีย ที่พบว่าผู้หญิงที่แต่งงานแล้วในอินเดีย จำนวนมากถูกฆาตกรรมโดยสามี เพื่อหวังเงินสินสอดจากการแต่งงานกับเจ้าสาวคนใหม่

- สาเหตุในคำร้องขอหย่าของผู้หญิงจากหลาย ๆ ประเทศ ได้แก่ แคนาดา อียิปต์ กรีซ จาไมกา คือปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

มาถึงประเทศใหญ่บ้าง ข้อมูลของสหรัฐอเมริการะบุว่า ทุก ๆ 18 นาที จะมีผู้หญิง ถูกทุบตี 1 คน และแต่ละปีมีข้อมูลว่าผู้หญิงที่ถูกทุบตีจะมีจำนวน 3 – 4 ล้านคน แต่การบันทึก ในรายงานของรัฐพบว่า ใน 100 ราย จะมีการให้ข้อมูลในเรื่องนี้ เพียง 1 ราย เท่านั้น

ข้อมูลจากกระทรวงมหาดไทยของอังกฤษ บอกว่า ภรรยา 1 ใน 7 คน จะถูกทำร้าย และข่มขืนโดยสามีของเธอเอง

รายงานจากเอกสารในฉบับเดียวกันนี้ ระบุว่าการใช้ความรุนแรงต่อภรรยาในบ้าน นั้น มิได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น หากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง สม่ำเสมอทั้งทางร่างกายและทรมานจิตใจ

คุณบุญล้อม กานต์ศักดิ์สรายุ นักสังคมสงเคราะห์จากสหทัยมูลนิธิ ได้ให้ข้อมูลใน การประชุมวิชาการสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2540 เรื่องวิกฤตการณ์ ในสถาบันครอบครัว ว่าปัจจุบันความรุนแรงในครอบครัวที่ได้รับนั้นมิใช่เพียงแต่การทำร้ายร่างกาย โดยการใช้อำนาจและวาจารุนแรงเท่านั้น การแสดงกิริยาเพิกเฉย ละเลย การสร้างความรู้สึกเย็นชา และเหินห่างกัน ได้กลายเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงที่มองไม่เห็น แต่การแสดงออกเช่นนี้ กลับสร้างความรู้สึกเกลียดชัง เป็นความกดดันและสร้างรอยร้าวในครอบครัวอย่างมาก และเด็ก ๆ

ในครอบครัวก็เป็นเหยื่อของความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาความพร้อมในทางอารมณ์ความรู้สึก ต่อจิตใจที่ขาดความเชื่อมั่นต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว และกลายเป็นรอยแผลที่บาดลึกในใจได้กระยะยาว จนอาจมีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางบุคลิกภาพและต่อเรื่องเพศในอนาคต

มาตรการในการให้ความช่วยเหลือและป้องกัน

องค์การสหประชาชาติได้ตั้งเป้าหมายในเรื่องนี้ไว้ว่า ให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติให้ความสำคัญกับการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยมีมาตรการในระดับปฏิบัติการที่น่าสนใจดังนี้

1. ปฏิรูปกฎหมาย ทบทวนบทลงโทษ ที่ต้องให้ความเป็นธรรมต่อผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว หรือจากในที่ทำงานและในสังคมทั่วไป โดยกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรม โดยยืนอยู่บนพื้นฐานว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ที่สังคมควรรับรู้และตระหนัก มากกว่ามองว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ภายในบ้านของคน ๆ นั้น

2. การให้บริการและให้คำแนะนำปรึกษาทางกฎหมายในเรื่องนี้ ควรกระทำโดยรัฐรับผิดชอบและไม่คิดค่าบริการ

3. การจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายการให้บริการต่าง ๆ เช่น ด้านการแพทย์ กฎหมาย การฟื้นฟูสภาพจิตใจ ต้องมีระบบประสานงานที่เข้มแข็ง ให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กันแบบองค์รวม ไม่มองปัญหาและให้บริการแบบแยกส่วน

4. นักสังคมสงเคราะห์หรือนักสวัสดิการสังคม ต้องพัฒนาความรู้ในเรื่องสิทธิของบุคคล การเพิ่มพูนทักษะในการให้บริการและการใช้เทคนิคในการบริการแก่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกทำร้ายในครอบครัว เพราะบางกรณีอาจจะต้องใช้ความรู้ความชำนาญพิเศษในเรื่องการบำบัดทางจิต และการเคลื่อนไหวในด้านการพิทักษ์สิทธิแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรง

5. การหามาตรการยกระดับการศึกษาให้แก่ผู้หญิง เพื่อพัฒนาศักยภาพ ความรับรู้และความสามารถที่พึ่งตนเองในการทำงาน

6. การยกระดับความรู้ของชุมชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหูเป็นตา คอยระแวดระวังปัญหา และทำให้ปัญหาการใช้ความรุนแรงนี้เป็นเรื่องราวของสังคม เป็นกิจสาธารณะที่ชุมชนและสังคมต้องร่วมกันดูแลและตรวจสอบ เพื่อจะแทรกแซงมิให้เกิดความรุนแรงที่หนักไปกว่านี้ และเป็นการขยายเครือข่ายด้านสังคมที่จะช่วยกันป้องกันปัญหานี้ในระยะยาวต่อไปด้วย

7. ส่งเสริมให้หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องคิดค้นเทคนิคที่จะแก้ความขัดแย้งแบบสันติวิธีและนำรูปแบบที่เหมาะสมเผยแพร่เพื่อเป็นทางเลือกในการปฏิบัติต่อไป

8. มีมาตรการที่จริงจังและเด็ดขาดกับสื่อมวลชนที่เสนอภาพความรุนแรงทางเพศอันจะมีผลต่อการทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศในสังคม

9. รมรณรงค์ให้ผู้หญิงในที่ทำงานตระหนักถึงภัยที่เกิดจากการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงานและป้องกันตนเอง มิให้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงเช่นนี้ด้วย

มาตรการในการช่วยเหลือและป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนี้ อาจจะเป็นการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง แต่การป้องกันที่ดีที่สุด คือการเลี้ยงลูกด้วยความรัก ความเข้าใจ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา มากกว่าการใช้อารมณ์และการลงโทษทางกาย วาจา หรือแม้แต่การแสดงความละเลย เพิกเฉยทางจิตใจ วิธีการแก้ปัญหาที่เด็กได้รับการอบรมบ่มสอนทางสังคมในระยะยาว จะเพาะปลูกให้เด็กในครอบครัวยึดแบบวิธีการที่เหมาะสม ไปใช้แก้ปัญหาชีวิตของเขาต่อไป เมื่อเขาโตขึ้น เขาจะเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาในบ้านอย่างใช้สันติวิธี หันหน้าเจรจา มากกว่าการเอาชนะกันด้วยกำลัง

น่าเสียดายที่เราเคยเรียนรู้กันมาว่า ความรักความอบอุ่นเกิดขึ้นที่บ้าน แต่ในยุคนี้สาระของคำกล่าวนี้กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป

ความรุนแรงจะเกิดขึ้นที่บ้านได้จริงหรือไม่ อยู่ที่พวกเราทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- อภิญา เวชยชัย. “ความรุนแรงเกิดขึ้นที่บ้าน”. นิตยสารการประชาสงเคราะห์. ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2540) : 5 – 7.